

سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در توسعه اقتصادی-هنری (مطالعه‌ی موردی: شهر تبریز)

چکیده

قرن حاضر شاهد گسترش شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه من جمله ایران بوده است. از یک طرف از پیامدهای این پدیده می‌توان به افزایش تقاضا برای کالاها و خدمات در شهرها اشاره کرد و از طرف دیگر توسعه و عمران شهری، پیش از هر چیز نیازمند تأمین مالی شهرداری‌ها و سازمان‌های دولتی است. اما با توجه به وضعیت متفاوت کشورهای در حال توسعه و بحران‌های مالی این کشورها و همچنین اعتبارات و درآمدهای ناچیز شهرداری‌ها از عوارض محلی، تأمین سرمایه‌ی لازم پروژه‌های شهری از راه دولتی امکان‌پذیر نیست. در نتیجه برای توسعه‌ی زیر ساخت‌ها، حضور سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و استفاده از تسهیلات بانک‌ها و مؤسسات خصوصی ضروری به نظر می‌رسد. کلان‌شهر تبریز، نمونه‌ی بارزی از توسعه‌ی شهری با استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی است. پژوهش کاربردی حاضر با روش توصیفی-پیمایشی و استفاده از ابزار پرسشنامه و حجم نمونه ۳۸۴ نفر، به سنجش نقش سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در توسعه‌ی اقتصادی و هنری شهر تبریز اهتمام می‌ورزد. در روند پژوهش به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از تکنیک دلفی استفاده شده و برای تحلیل عوامل اثرگذار بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، تکنیک ماتریس برنامه‌ریزی استراتژیک کمی، مدل SWOT مورد استفاده قرار گرفته است. نتایج ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی شهر تبریز براساس مدل QSPM حاکی از آن است که وزنه‌ی نقاط قوت شهر بر نقاط ضعف آن سنگینی می‌کند. بنابراین با توجه به شناخت نقاط ضعف و قوت منطقه‌ی مورد مطالعه و فرصت‌ها و تهدیداتی که در خارج از منطقه وجود دارد، و همچنین با احتساب جمع امتیاز آن‌ها، می‌توان نتیجه گرفت که تأکید بر افزایش سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، توسعه‌ی اقتصادی-هنری شهر تبریز را به دنبال دارد.

اهداف پژوهش:

۱. سنجش نقش سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در توسعه‌ی اقتصادی-هنری شهر تبریز.
۲. بررسی نقاط قوت و ضعف/ فرصت‌ها و تهدیدهای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی بر توسعه و پیشرفت شهر تبریز.

سوالات پژوهش:

۱. آیا حمایت از سرمایه‌گذاری خصوصی می‌تواند در زمینه‌ی شکوفایی اقتصادی-هنری و رشد و توسعه‌ی شهر تبریز، نقش مؤثری ایفا کند؟
۲. نقاط قوت و ضعف سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در توسعه‌ی شهر تبریز و فرصت‌ها و تهدیدهای آن کدام است؟

واژگان کلیدی: سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، توسعه‌ی اقتصادی-هنری، شهر تبریز، مدل SWOT، ماتریس QSPM.

در دنیای امروز، شهرنشینی در تمام ابعاد، به سرعت در حال گسترش است و مدیران شهری با توجه به گسترش شهرنشینی و ضرورت داشتن شهرهایی ایمن، سبز و پاک، تلاش می‌کنند به انتظارات شهروندان و سازمان‌ها، از شهر و مدیریت شهری، پاسخ دهند و برای اداره‌ی شهر در فضای متحول شده‌ی امروزی، برنامه‌ریزی و فعالیت نمایند (صادقی و صبح‌خیزنوزی، ۱۳۹۴: ۱۵۴). اما نکته‌ی حائز اهمیت در بحث تأمین و اصلاح منابع مالی شهرداری‌ها، پایداری منابع درآمدی است. به طوری که این درآمدها باید علاوه بر داشتن قابلیت اتکاء و استمرارپذیری، تهدیدی برای توسعه‌ی پایدار شهری نیز نباشند (فیروزی، ۱۳۹۵: ۴). نگرش شهرداری‌های کشور که برگرفته از قانون شهرداری‌هاست، بر نظام درآمد و هزینه پایه‌ریزی شده است. این قانون منابع اصلی درآمد را از راه وصول عوارض و بهای خدمات شهری و موضوعات مرتبط با آن می‌بیند. این نگرش که در زمان وضع قانون شهرداری‌ها متریقی بود، به تدریج و با ورود پارامترهای جدید در عرصه‌ی اقتصاد و مدیریت شهری و پیچیدگی عوامل و عناصر سازنده‌ی آن کارایی خود را به عنوان بخش اصلی درآمد شهرداری از دست داده است (رجایی و خراسانی، ۱۳۹۴: ۲۱۱). از این منظر، ورود شهرداری‌ها، به حوزه‌ی توسعه‌ی اقتصاد محلی اهمیتی ویژه دارد. به ویژه آنکه مطابق با دیدگاه‌های نوین علمی و عملی، شهرها و به ویژه کلان‌شهرها، اکنون به عنوان موتورهای رشد و توسعه اقتصاد ملی مطرح هستند. به هر ترتیب، جهانی شدن اقتصادی، بر شیوه‌های اداره‌ی شهرها و هم‌چنین بر نقش حکومت‌های شهری، تأثیر باری داشته است و توافق تضمین سرمایه‌گذاری، در سطح محلی شهرها انجام می‌گیرد (ارشادمنش، ۱۳۹۶: ۴۱۰).

هم‌اکنون یکی از رویکردهای اصلی در حوزه‌های مدیریت شهری در کشور، کم کردن وابستگی به کمک‌های دولتی و عوارض و حرکت به سمت شناسایی درآمدهای پایدار و روش‌ها و ابزارهای جدید تأمین منابع مالی در مدیریت شهری، نظیر جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی، انتشار اوراق مشارکت و استفاده از تسهیلات بانکی است که موفقیت شهرداری‌ها و دهیاری‌ها در این عرصه، نیازمند قوانین و مقررات به روز است (هیبتی و احمدی، ۱۳۸۸: ۴۳). نتایج مطالعات نشان می‌دهند که اجرای برنامه‌های خصوصی‌سازی، تا حدود زیادی از اهداف و نیت‌های اولیه، منحرف شده و برنامه‌های خصوصی‌سازی را کند، ناموزون و با موانع پیش‌بینی نشده، مواجه ساخته‌اند (کمیحانی، ۱۳۸۲: ۲۹). با توجه به اینکه خصوصی‌سازی و مشارکت بخش خصوصی، فرآیند جدید و پیچیده‌ای است، تجربیات به دست آمده نشان می‌دهند که تلاش‌های خصوصی‌سازی، غالباً با دو مانع مواجه بوده‌اند: ۱. مسائل و مشکلات اجرایی-اداری. ۲. موانع اقتصادی و سیاسی. برآیند این دو مانع، موجبات کندشدن روند خصوصی‌سازی و هم‌چنین اثرات این سیاست را بر کارایی اقتصادی نیز کاهش داده است (صادقی و صبح‌خیزنوزی، ۱۳۹۴: ۱۵۴).

کلان‌شهر تبریز در چند سال اخیر زیر سایه‌ی سرمایه‌گذاری و مشارکت بخش خصوصی، توسعه‌ی چشم‌گیری یافته که ادامه این روند، نیازمند برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح شهری است. بر این اساس لزوم شناسایی، تقویت و معرفی ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری در حوزه‌ی مدیریت شهری امری مهم و ضروری می‌باشد. به طور کلی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در حوزه‌ی مدیریت شهری، اساس و محور توسعه‌ی جهشی و پایدار تبریز است. حمایت از سرمایه‌گذاری داخلی در سطح جامعه می‌تواند نقشی بی‌بدیل در زمینه شکوفایی اقتصادی ایفاء نموده و شرایط اقتصادی مناسبی را برای رشد و توسعه‌ی اقتصادی و هنری مهیا سازد تا انگیزه‌های فراوانی را برای نیروهای انسانی و سرمایه‌گذاران ایجاد نماید. توسعه‌ی فعالیت‌های اقتصادی بدون فراهم‌سازی شرایط افزایش تشکیل سرمایه در این فعالیت‌ها امکان‌پذیر نخواهد بود. شکی نیست که لازمه‌ی این امر، عمل کردن و مشارکت فعال بخش خصوصی در فرآیند سرمایه‌گذاری است. با توجه به فرصت‌های سرمایه‌گذاری در سیمای صنعت، معدن، کشاورزی، بازرگانی و گردشگری در شهر تبریز امروزه جای هیچ‌گونه تردیدی نیست که استفاده از منابع سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و سرمایه‌گذاران اعم از داخلی

و خارجی، می‌تواند یکی از اصلی‌ترین راه‌کارهای توسعه و پیشرفت اقتصادی و هنری این شهر باشد. چرا که نمی‌توان به راه‌کارهای سنتی و کلاسیک تأمین منابع برای پاسخ‌گویی به نیازهای رو به تزاید خدمات عمومی در کلان‌شهر تبریز وابسته بود. با توجه به اهمیت و ضرورت سرمایه‌گذاری خصوصی، این تحقیق به نقش سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در توسعه اقتصادی و هنری در شهر تبریز می‌پردازد.

در ادامه به بیان پژوهش‌هایی می‌پردازیم که در زمینه‌هایی مشترک با پژوهش ما انجام شده‌اند. لطفی اردن و هالکم (۲۰۱۰) در مطالعه‌ی خود، چارچوب مدل رشد نئوکلاسیک برای کشورهای در حال توسعه را با استفاده از داده‌های پنل بررسی کرده‌اند. این مطالعه نشان می‌دهد سرمایه‌گذاری دولتی منجر به تکمیل سرمایه‌گذاری خصوصی می‌شود. هاتانو (۲۰۱۰) در تحقیق خود بیان می‌دارد برای کشور ژاپن یک رابطه‌ی مثبت بین سرمایه‌گذاری خصوصی و دولتی وجود دارد. در این مطالعه که در قالب مدل تصحیح خطا انجام گردیده، در واقع اثر جایگزینی اجباری رد شده است. یوده (۲۰۱۱) در مطالعه‌ای به بررسی مخارج عمومی، سرمایه‌گذاری عمومی و رشد بخش کشاورزی در نیجریه پرداخته است. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که افزایش در مخارج عمومی، اثر مثبت بر رشد بخش کشاورزی دارد. بنابراین توصیه می‌شود سیاست‌گذاران هر دو سرمایه‌گذاری خصوصی و دولتی را در یک سیاست ترکیبی اجرا کنند تا بتوانند اطمینان حاصل کنند که هم در کوتاه‌مدت هم در بلندمدت، بهره‌وری بخش کشاورزی تضعیف نمی‌شود. کاپلن و جیووانی (۲۰۱۱) نیز در مطالعه‌ای به بررسی یک مدل برای پاسخ مصرف به پرداخت مالی محرک با استفاده از مدل کلاسیک تقاضای پول بامول-توبین پرداخته‌اند. در چارچوب این مدل بیان می‌شود که خانوار می‌تواند از دو نوع دارایی نقدی و غیرنقدی استفاده کند. الگوی چرخه‌ی زندگی بهینه نشان می‌دهد که خانوارهای ثروتمند، پول نقدی کم و دارایی غیرنقدی زیادی نگهداری می‌کنند و افراد ثروتمند تمایل زیادی به استفاده از درآمد زودگذر برای مصرف دارند. کیم و نگوین (۲۰۱۲) ضمن تأیید رابطه‌ی جایگزینی اجباری در اقتصاد ایالات متحده طی دوره‌ی ۲۰۰۶-۱۹۸۰، به این نتیجه رسیدند که این رابطه نه از طریق نرخ بهره یا نرخ مالیات، بلکه از کانال نیروی کار تحقق می‌یابد. لاینگ و وی (۲۰۱۳) در مطالعه‌ای به بررسی اثرات غیرخطی سیاست‌های مالی بر مصرف خصوصی با استفاده از مدل مارکوف سوئیچینگ در چین پرداخته‌اند. نتایج مطالعه نشان‌گر آن است که با سیاست مالی در چین، مصرف دولت یک اثر غیرخطی قوی غیرکینزی طی سال‌های ۱۹۷۸-۱۹۸۰ و ۱۹۹۷-۱۹۸۴ بر مصرف خصوصی دارد. در طول این مدت اثر مالیات غیرکینزی قابل توجه نبوده و اثر سرمایه‌گذاری دولت خطی نامتقارن است. آن‌ها برای دلایل وجود اثرات غیرخطی آزمون دیگری انجام دادند که نشان می‌دهد در چین شرایط مالی اولیه و میزان تثبیت مالی، به اثرات غیرخطی از سیاست‌های مالی مربوط نیست و دولت باید توجه زیادی به ویژگی‌های بازار کالا و نیروی کار برای شناسایی شرایط و رژیم در ارتباط با اثرات غیرخطی داشته باشد. بلجر و خان (۲۰۱۴) سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در کشورهای در حال توسعه را وابسته به سه عامل مهم، شرایط ادواری اقتصاد، دسترسی به منابع اعتبار و سطح سرمایه‌گذاری دولتی فرض کرده‌اند. آنها میان سرمایه‌گذاری زیربنایی و غیرزیربنایی دولت تمایز قایل شده و نتیجه گرفتند سرمایه‌گذاری زیربنایی دولت مکمل سرمایه‌گذاری بخش خصوصی است و سرمایه‌گذاری دولت در امور غیر زیربنایی در رقابت با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی قرار دارد که این قسمت از سرمایه‌گذاری دولت، نمایانگر اثر جاننشینی اجباری است. کایا و سن (۲۰۱۵) هم در مطالعه‌ای به بررسی مالیات‌ها و مخارج مصرفی خصوصی در ترکیه با استفاده از مدل ساختاری SVAR و داده‌های فصلی طی دوره‌ی زمانی ۲۰۰۳-۲۰۱۳ پرداخته‌اند. نتایج مطالعه نشان می‌دهد که اثرات شوک‌های مالیات بر اجزای مخارج مصرفی در کوتاه مدت و بلندمدت متفاوت است و در کوتاه‌مدت، تمام مالیات‌ها اثر قابل توجهی بر اجزای مخارج مصرفی دارند، در حالی که در بلندمدت تنها دو نوع مالیات (مالیات بر ارزش افزوده و مالیات بر درآمد شخصی) تأثیرگذار هستند. ترکی و فراهانی (۱۳۹۲) به ارزیابی اثر نااطمینانی تورمی بر سرمایه‌گذاری در کشورهای در حال توسعه پرداخته‌اند. برای این منظور مدل رگرسیون به روش داده‌های پانلی

مربوط به کشور منتخب در حال توسعه در دوره‌ی زمانی ۱۳۸۷-۱۳۵۷ برآورد شد. نتایج نشان داد که نااطمینانی، سرمایه‌گذاری داخلی را به طور معنی‌داری به صورت خطی کاهش می‌دهد. ترکی سمانی و احمدی (۱۳۹۳) با استفاده از مدل‌های هم‌جمعی و تصحیح خطاها، به بررسی رفتار سرمایه‌گذاری خصوصی با توجه به بخش نااطمینانی اقتصاد کلان و مخارج دولتی در بخش صنعت ایران پرداختند. بر اساس نتایج به دست آمده، مخارج عمومی دولت به تحریک سرمایه‌گذاری خصوصی منتهی شده، در حالی که اثر مخارج جاری بر آن منفی بوده است. هم‌چنین نااطمینانی اقتصاد کلان در بلندمدت بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی تأثیر منفی گذاشته است. انصاری نسب و تراب (۱۳۹۴) در مقاله‌ای به بررسی آثار کوتاه‌مدت و بلندمدت مالیات بر مصرف و مالیات بر درآمد بر مصرف بخش خصوصی در اقتصاد ایران با استفاده از الگوی خودرگرسیون با وقفه‌های توزیعی (ARDL) پرداخته‌اند. تجزیه‌ی واریانس حاکی از آن است که تأثیر مالیات بر درآمد بر مصرف بخش خصوصی تقریباً دو برابر مالیات بر مصرف است، به نحوی که ضریب متغیر مالیات بر درآمد در بلندمدت ۰/۲۴۹ و ضریب متغیر مالیات بر مصرف ۰/۱۱۶ به دست آمده است. وهابی و همکاران (۱۳۹۵) بدهی‌های دولت بر مصرف بخش خصوصی را در کشورهای عضو اوپک بررسی کردند. در این تحقیق اثرات غیر خطی بدهی‌های دولتی بر مصرف بخش خصوصی در کشورهای عضو اوپک برای دوره زمانی ۲۰۰۰-۲۰۱۲ با استفاده از مدل رگرسیون انتقال ملایم پانلی مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج برآورد مدل، حاکی از وجود رابطه‌ی غیرخطی قوی میان متغیرهای مورد مطالعه بوده و یک مدل دو رژیم با حد آستانه ۷ درصد را پیشنهاد می‌کند. ما نیز در فرآیند انجام این پژوهش در گام نخست، بر اساس روش نمونه‌گیری، گروه‌های کارشناسی و کسب و کارها را شناسایی نمودیم. در این پژوهش برای جمع‌آوری اطلاعات از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی به طور هم‌زمان استفاده شد. در روش کتابخانه‌ای، از شیوه‌های تحلیل محتوا و بررسی آمار و اسناد و مدارک و در روش میدانی، از پرسشنامه استفاده گردیده است. هم‌چنین جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر بر اساس مدیران، برنامه‌ریزان و کارشناسان مرتبط با موضوع تحقیق است که در زمینه‌ی مباحث مورد بررسی نقش مؤثری دارند. به منظور جمع‌آوری داده‌ها، تعداد ۴۰۰ پرسشنامه، در میان جامعه‌ی آماری توزیع شد که از بین آن‌ها ۳۹۰ عدد پرسشنامه توسط پرسشگر جمع‌آوری گردید. هم‌چنین تعداد ۶ پرسشنامه نیز به دلیل کامل نبودن، حذف شد. بدین ترتیب، تعداد ۳۸۴ پرسشنامه در این پژوهش به دست آمد که از داده‌های آن‌ها در تجزیه و تحلیل استفاده شد. سپس بر اساس فرمول کوکران، حجم نمونه‌ی جامعه‌ی آماری این پژوهش با خطای ۵٪، تعداد ۳۸۴ نفر محاسبه گردید. جهت بررسی پایایی پرسشنامه در ابتدا پرسشنامه در اختیار ۳۰ کارشناس قرار گرفت و سپس آزمون آلفای کرونباخ نشان داد که همه‌ی عوامل از مقدار قابل قبولی برخوردار بودند. در روش تحلیل داده‌ها از روش‌های تحلیل عامل و تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. در ادامه بر اساس چارچوب مدل ماتریس استراتژیک SWOT، پرسشنامه‌ای طراحی و در میان این گروه‌ها توزیع شد و نهایتاً داده‌های مورد نظر به منظور تدوین استراتژی‌هایی در جهت جذب مشارکت بخش خصوصی در طرح‌های توسعه‌ی اقتصادی و هنری تبریز به دست آمد.

نتیجه‌گیری

نگرش شهرداری‌های کشور که برگرفته از قانون شهرداری‌هاست بر نظام درآمد و هزینه پایه‌ریزی شده است. این قانون منابع اصلی درآمد را از راه وصول عوارض و بهای خدمات شهری و موضوعات مرتبط با آن می‌بیند. این نگرش که در زمان وضع قانون شهرداری‌ها کارآمد بود، اکنون با ورود پارامترهای جدید در عرصه‌ی اقتصاد و مدیریت شهری و پیچیدگی عوامل و عناصر سازنده‌ی آن کارایی خود را به عنوان بخش اصلی درآمد شهرداری از دست داده است. در این زمینه، وابستگی شهرداری و شهر به منابع درآمدی که بسیار تحت تأثیر دوره‌های رونق و رکود اقتصادی است، باعث شده که شهرداری‌ها در سرمای‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرای اقدامات در حوزه‌های مختلف فاقد قدرت تصمیم‌گیری باشند و به شدت متأثر از بازار و عوامل آن اقدام کنند؛ به طوری که در برخی شرایط حتی قادر به پرداخت

هزینه‌های جاری خود نبوده و حقوق پرسنل خود را با تأخیرهای طولانی پرداخت کنند. مشکلات اقتصادی ناشی از عدم تولید درآمد در چند سال اخیر مانند رکود قیمت زمین و کاهش ساخت‌وساز در محدوده‌ی شهرها به همراه کاهش نقدینگی، یکی از دوره‌های سخت فعالیت برای شهرداری‌های کشور است. از سویی یک سرمایه‌گذار برای رسیدن به نقطه‌ی تصمیم‌گیری به منظور سرمایه‌گذاری می‌بایست از سودآوری فعالیت خود و حق مالکیت و عدم تعرض به سرمایه‌ی خود اطمینان حاصل کند. هم‌چنین سرمایه‌گذار قبل از تخصیص سرمایه‌ی خود به سرمایه‌گذاری سود و زیان آتی خود را بررسی می‌کند؛ به طوری که وی تصمیم می‌گیرد که منابع خود را به چه فعالی‌هایی اختصاص دهد که در کل دوره‌ی فعالیت پروژه، حداکثر بازدهی را داشته باشد. از این منظر مؤلفه‌های اقتصادی در نوع سرمایه‌گذاری تأثیر گذارند. بدین معنا که چنان‌چه چشم‌انداز آینده حاکی از امنیت سرمایه و ثبات اقتصادی باشد، سرمایه‌گذار به سمت سرمایه‌گذاری فیزیکی و بلندمدت سوق پیدا خواهد کرد و در صورت نبود امنیت سرمایه‌گذاری و بی‌ثباتی اقتصادی، سرمایه‌گذاری‌های خدماتی، احتکاری و معاملاتی شکل خواهد گرفت.

از سوی دیگر، هر چند میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در رشد و توسعه‌ی اقتصادی و هنری شهری چشم‌گیر نبوده است، اما مطالعه و بررسی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در کشورهای در حال توسعه، مبین آن است که عمده‌ترین دلیل کاهش نرخ رشد اقتصادی، کاهش نرخ سرمایه‌گذاری، به ویژه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی بوده است. از مهم‌ترین بخش‌هایی که بخش خصوصی می‌تواند از طریق سرمایه‌گذاری مؤثر واقع شود، تأمین مالی پروژه‌های توسعه‌ی اقتصادی و هنری توسط شهرداری‌ها می‌باشد. اگرچه شهرداری‌ها و شوراهای اسلامی در کشور ما با حفظ اصول و مبانی اسلامی و ایرانی بر اساس قانون سال ۱۳۶۲ یعنی از دو دهه پیش، از نظر مالی و درآمدی با توجه به ماهیت غیردولتی و شخصیت حقوقی خود مستقل اعلام شده‌اند، ولی متأسفانه برنامه‌های علمی و اجرایی دقیقی برای تحقق این هدف راهبردی تدوین و تصویب نشد. به عبارت دیگر پیش‌شرط لازم برای استقلال مالی و درآمدی و پیش‌بینی منابع غیردولتی تأمین اعتبار از محل‌های غیر دولتی فراهم نشده است. با اینکه در شرایط فعلی منبع اصلی تأمین درآمد شهرداری‌ها در راستای انجام خدمات عمومی، تصویب عوارض و بهای خدمات با استفاده از اختیارات شوراهای اسلامی می‌باشد ولی واقعیت این است که این منبع و راهکارها کافی نبوده و در آینده و در صورت عدم اتخاذ تدابیر جدی برای توسعه‌ی منابع درآمدی، شهرداری‌ها و شوراهای اسلامی با مشکل جدی در توسعه‌ی اقتصادی و هنری شهرها مواجه خواهند شد. با بررسی الگوهای تجربه‌شده و نحوه‌ی فعالیت و تأمین اعتبار و ارائه خدمات شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به نظر می‌رسد که این نهادها باید شیوه‌های جدید و حمایت از سرمایه‌گذاری اعم از داخلی و خارجی را در پیش بگیرند. موارد ذکر شده اهمیت و ضرورت این تحقیق را نشان می‌دهد. علاوه بر این با توجه به این که شهرداری کلان شهر تبریز، موارد ذیل را به عنوان استراتژی در حوزه‌ی سرمایه‌گذاری و مشارکت در نظر گرفته است، پیشنهادات پژوهشی خود را ارائه می‌دهیم:

۱- بررسی استفاده از پتانسیل‌های اقتصادی منطقه به‌ویژه به منظور افزایش کیفیت پروژه‌های اقتصادی و هنری شهری.

۲- بررسی علل برورکراسی اداری و سیستم‌های موازی در شهر تبریز و شناسایی ریشه‌های اصلی آن.

۳- ارائه‌ی الگوی شهری برمبنای زون‌بندی جغرافیایی.

۴- سامان‌دهی و مدیریت یکپارچه صدور مجوزهای کسب و کارها در عرصه‌های اقتصادی و هنری.

۵- تشکیل کمیته‌های بهبود فضای کسب و کار در کلیه‌ی دستگاه‌های مرتبط.

۶- پایش مستمر محیط کسب و کار با همکاری تشکلهای بخش خصوصی جهت ارتقای منطقی رتبه‌ی استان و مرکز آن.

منابع

- بختیاری، صادق (۱۳۸۴)، اقتصاد کلان، اصفهان: انتشارات دانشگاه اصفهان.
- کمیجانی، اکبر (۱۳۸۲)، ارزیابی عملکرد سیاست خصوصی سازی در ایران، تهران: وزارت اقتصادی و دارایی.
- گزارش کار برنامه ریزی استان آذربایجان شرقی (۱۳۹۴)، معاونت اقتصادی و سرمایه گذاری شهرداری تبریز.
- هیبتی، فرشاد، احمدی، موسی (۱۳۸۸)، مشارکت عمومی - خصوصی: نظام نوین تأمین مالی در واگذاری پروژه های زیرساختی دولت های مرکزی و محلی به بخش خصوصی، اولین کنفرانس بین المللی توسعه نظام تأمین مالی در ایران. ارشادمنش، حمیدرضا (۱۳۹۶)، "صیانت از جمعیت شهری در برابر تهدیدات دشمن با رویکرد پدافند غیرعامل (مورد مطالعه کلانشهر تهران)، مدیریت شهری، شماره ۴۹، زمستان ۱۳۹۶، صص ۴۰۹-۴۲۹.
- اصغری زمانی، اکبر، شریف زاده اقدام، ابراهیم (۱۳۹۵)، "بررسی عملکرد مدیریت شورایی در پایداری کالبدی و فیزیکی محلات شهری پیرانشهر"، نشریه جغرافیا و برنامه ریزی، ۲۰ (۵۶)، ۱-۱۷.
- انصاری نسب، مسلم، تراب، فاطمه (۱۳۹۴)، "بررسی آثار کوتاه مدت و بلندمدت مالیات بر مصرف و مالیات بر درآمد بر مصرف بخش خصوصی در اقتصاد ایران"، فصل نامه سیاست های مالی و اقتصادی، ۳ (۱۲)، ۷۸-۵۷.
- ترکی سمائی، رقیه، احمدی، لیلا (۱۳۹۳)، "اثر نااطمینانی تورم بر سرمایه گذاری ثابت خصوصی واقعی در بخش صنعت اقتصاد ایران"، پژوهش نامه بازرگانی، ۷۰، ۹۳-۱۱۱.
- ترکی، لیلا، فراهانی، مریم (۱۳۹۲)، "تحلیل اثر نااطمینانی بر سرمایه گذاری در کشورهای منتخب در حال توسعه، مجله اقتصاد و توسعه منطقه ای"، ۵ (۲۰)، ۱۶۷-۱۵۱.
- خلیفه سلطانی، سیداحمد، رحیمی، مجید و عزیزاللهی، بهمن (۱۳۹۲)، "تأثیر رقابت بازار بر تصمیمات سرمایه گذاری شرکت های تولیدی عضو بورس اوراق بهادار تهران"، فصلنامه بررسی های حسابداری، ۱ (۱)، ۸۱-۹۶.
- دهدجانی، جواد (۱۳۹۸)، "نقش آموزش در توسعه کارآفرینی صنایع دستی ایران"، مطالعات هنر اسلامی، سال پانزدهم، شماره ۳۳، بهار ۱۳۹۸، صص ۱۴۸-۱۶۳.
- رجایی، عباس، خراسانی، محمد امین (۱۳۹۴)، "شناخت و تحلیل موانع پیش روی سرمایه گذاری بخش خصوصی در پروژه های عمرانی شهری (مطالعه موردی: منطقه ۱۰ شهرداری تهران)"، پژوهش های جغرافیای برنامه ریزی شهری، ۳ (۲)، ۱۹۱-۲۱۰.
- رحمتی دلیر، ثریا، ملک حسینی، عباس (۱۳۹۸)، "بررسی میزان انطباق پذیری مدیریت شهری ایران با اصول حکمروایی خوب شهری (مطالعه موردی: شهر کنگاور)"، مطالعات هنر اسلامی، سال پانزدهم، شماره ۳۳، بهار ۱۳۹۸، صص ۱۶۴-۱۸۹.
- صادقی، کمال، صبح خیز زنوزی، شلاله (۱۳۹۴)، "عوامل موثر بر مشارکت بخش خصوصی، به عنوان رهیافتی در تأمین منابع پایدار مالی پروژه های شهرداری"، فصلنامه اقتصاد و مدیریت شهری، ۱۱، ۱۷۱-۱۵۳.
- فیروزی، محمدعلی، سجادیان، ناهید و علیزاده، هادی (۱۳۹۵)، "اولویت سنجی کاربست معیارهای نظریه برنامه ریزی غیراقلیدسی جان فریدمن در برنامه ریزی شهری ایران"، فصلنامه علمی-پژوهشی فضای جغرافیایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر، ۱۶ (۵۳)، ۱-۲۱.
- قهیه یی، بهناز، ملک حسینی، عباس، رحمانی، بیژن و قهیه یی، مهدی (۱۳۹۸)، "بررسی کتیبه های بناهای سنتی با موضوع امنیت و عدالت در ایجاد پایداری اجتماعی (نمونه موردی: شهر اراک)"، مطالعات هنر اسلامی، سال پانزدهم، شماره ۳۳، بهار ۱۳۹۸، صص ۱۹۰-۲۱۹.

مهدی‌زاده، علیرضا (۱۳۸۸)، "تأمیلی پیرامون توسعه فرهنگی، توسعه هنری و جایگاه نهاد آموزش در آن"، ماهنامه مهندسی فرهنگی، سال چهارم، شماره ۳۵ و ۳۶، آذر و دی ۱۳۸۸، صص ۲۹-۳۶.
وهابی اردکلو، نگار، شهبازی، کیومرث و خداویسی، حسن (۱۳۹۵)، "تأثیر آستانه‌ای بدهی‌های دولتی بر مصرف بخش خصوصی در کشورهای عضو اوپک"، فصلنامه اقتصاد مقداری، ۱۳ (۳)، ۱۱۱-۱۳۵.

Blejer, M.I & Khan, M.S. (2014). Government policy and private investment in developing countries. FMI, Staff papers, 31.
Hatano, T. (2010). Crowding-in effect of public investment on private investment. Policy Research Institute, Ministry of Finance, Public Policy Review, 6 (1), 105-119.
Kaplan, G & L. V. Giovanni. (2015). A Model of the Consumption Response to Fiscal Stimulus Payments. *Econometrica*, 82(4):1199–1239
Kim, T, & Quoc, H. N. (2012). The effect of public spending on private investment: evidence from Census-Shock. University of Illinois at Urbana-Champaign.
Liyong, W. & G. Wei. (2013). Nonlinear Effects of Fiscal Policy on Private Consumption: Evidence from China .19(2); 60–76.
Lutfi, E & Randall G. H. (2010). The effects of public investment on private investment in developing economies. *The Pakistan Development Review*, 33 (5), 575-602.
Udeh (2011) "Measuring and Analyzing the Effects of Short-term Volatility in Real Exchange Rates", *Review of Economics and Statistics*, N.0 68, Pages 311- 315.
Kaplan, G & L. V. Giovanni. (2015). A Model of the Consumption Response to Fiscal Stimulus Payments. *Econometrica*, 82(4):1199–1239